

GRUNDPERSPEKTIV I SÖNDAGS- SKOLAN

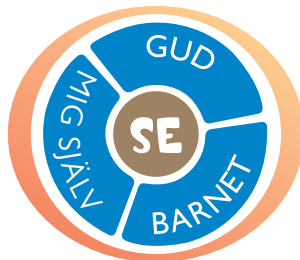
Av: Inge Stene og Odd Ketil Sæbø

Vad är viktigast att ha fokus på i mitt arbete?

Vem ska stå i centrum för min uppmärksamhet som söndagsskolledare?

På dessa frågor svarar vi väl gärna ”barnen”. Jämfört med tidigare har det också blivit ännu mer intressant att rikta uppmärksamheten mot barnen. Vi bör ta deras infallsvinklar och egenskaper på större allvar. Samtidigt vill vi i söndagsskolearbetet bli bättre på att stötta även *dig som ledare*. Du är viktig! Det är väsentligt att du ser på dig själv som älskad och viktig och tar hänsyn till dina egna behov som människa och som ledare. Att rikta uppmärksamheten mot barnet och mot dig själv hänger också ouplösligt samman med att rikta uppmärksamheten mot Gud. Han är skaparen, frälsaren och tröstaren. Han känner till den verkliga sanningen både om oss och om barnen. Att se Gud är att se mot vishetens, kraftens och kärlekens källa.

Du som använder SKATTEN kommer kontinuerligt att få ta del av korta inspirerande texter som knyter an till något av följande tre *grundperspektiv*:

Figuren antyder att grundperspektiven inte kan rangordnas i förhållande till varandra. De är likvärdiga och var för sig mycket viktiga. Man kan säga att utan Gud kan ingenting finnas till. Men det är också sant att om jag inte är mig själv eller inte tar mig själv på allvar, då saknar jag förankring för min

gudsrelation. Vi blir inte heller bra ledare om vi vet mycket om Gud och Bibeln, men har lite insikt om oss själva. På motsvarande sätt har livet i Guds kärlek alltid en inriktning mot ”den andre”, mot barnet, som vi som ledare har ett särskilt ansvar för.

En av världens mest lästa kristna författare, Henri Nouwen, skriver att det finns tre riktningar som vi behöver koncentrera oss på för att hitta en helhet, för att, som han säger, kunna hitta svaret på frågan: ”Vad betyder det att leva i Jesu Kristi anda?” Vi måste

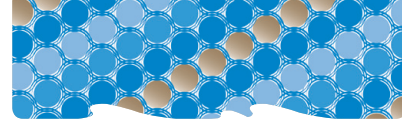
- söka oss fram mot vårt innersta
- nå ut till våra medmänniskor (i vårt sammanhang barnen och hemmet)
- nå ut till Gud.¹

Syftet med söndagsskolans grundperspektiv är att vi som ledare hela tiden ska kunna utveckla de förmågor som ledare och medmänniskor som vi har fått av Gud och som vi har tillägnat oss. Vi ska kunna fördjupa vår kunskap

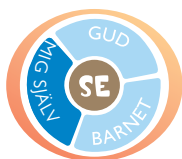

Foto: www.istockphoto.com

¹ Se Henri J M Nouwen, Att söka en helhet (Libris 2001).

om oss själva, om Gud och om barnet. På så sätt kommer vi också att på ett bättre sätt kunna förverkliga vår vision om att förmedla Jesus till barnen.

Se mig själv

Hur har jag det med mig själv? Hur ser mina behov och drömmar ut?

Vad har jag själv för gudsbild? Känner jag mest rädsla eller glädje när jag tänker på Gud?

Hur påverkar min gudsbild hur barnen i sin tur utformar sina gudsbilder?

Varför är jag ledare? Är det av pliktkänsla, för att jag tycker det är roligt eller för att jag känner ett ansvar?

Hur kan motivationen i högre grad komma inifrån?

Kan jag hjälpa barnen att behålla bra och viktiga egenskaper genom mitt sätt att möta och bekräfta dem?

Det har sagts att den sista människa man får syn på är sig själv. Det är krävande att betrakta sig själv och få en sann bild av vem man är. Kanske måste jag ge upp några illusioner innan jag kommer till den punkt där jag är ärlig mot mig själv, innan jag kan beskriva mig själv på ett sätt som andra kan känna igen sig i?

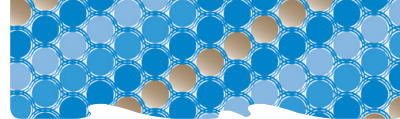
Människans första och viktigaste kallelse är att vara *Guds barn*, barn till den himmelske pappa som har skapat oss och velat att vi alla skulle finnas. ”Med evig kärlek älskar jag dig, därför har jag så länge visat dig godhet.”² Gud är kärleksfull och har tålmod med mig. Han möter mig full av sanning om mig, men också full av nåd. Han tränger sig inte på. Men han kan hjälpa mig närmare en sannare bild av mig själv, så att jag kan finna trygghet i vem jag är *i honom*. Han kan hjälpa mig att ”[m]er än allt annat – vakta [mitt] hjärta, ty hjärtat styr [mitt] liv”.³

Att se sig själv får inte förväxlas med egoism. När jag har klarat att ”sträcka ut händerna mot mitt innersta jag” har jag också hittat en förankring som gör mig redo att gå vidare mot min nästa. Vi är kallade att älska Gud och att älska vår nästa *som oss själva*. Det vill säga: den bästa utgångspunkten för att också omsluta andra med sann kärlek är att älska sig själv. Att förstå att man är älskad av Gud och förstå sin egen frihet är början till att kunna försaka det man har för den andres bästa.

Jag är en del av livets mångfald. Ser jag mig själv som en del av denna mångfald? Gläder jag mig över just de gåvor och möjligheter som jag har fått? Eller är jag så präglad av jämlikhetstänkandet att jag inte ser den unika sammansättning av gåvor som den enskilda människan har? Om vi tar oss tid att se oss omkring kommer vi att upptäcka att naturen – med växter, djur och människor – är ett enda stort ”mångfaldsspel”, både mellan grupperna och

² Jeremia 31:3.

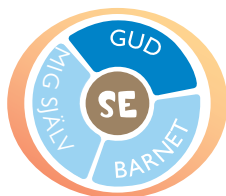
³ Ordspråksboken 4:23.

inom varje del av naturen. Det är rikt och det är Gud som har gett oss det.

De nio intelligenserna och de fem kärleksspråken, som är en del av söndags-skolans grundtankar, förknippas oftast med barnen. Men dessa teorier om oss människor gäller naturligtvis i lika hög grad ungdomar och vuxna. Vilka är mina intelligenser? Vilket kärleksspråk förstår jag själv bäst?

Teologen Christian Schwarz⁴ inriktar sig på hur vi ska kunna frigöras till att använda oss själva så som vi är skapade. Det är bra för oss själva och det är bra för församlingen om vi får tjäna församlingen med de gåvor vi har fått. Paulus skriver att alla kristna har minst en nådegåva. Schwarz beskriver ca 30 nådegåvor som han (och andra) anser finns omnämnda i Bibeln. Dessutom menar han att vi också har olika andliga stilar, olika sätt att utöva vår tro. Det ena sättet är inte mer bibliskt än det andra. Det handlar om att vi ser positivt på mångfalden och är villiga att komplettera varandra. De är ju Gud som är upphovet till allt!

Se Gud

Var kan jag leta för att lära känna Gud bättre?

Vad kan jag egentligen veta om Gud?

Vad betyder det att Gud både är helt rättfärdig och full av nåd?

Hur kan jag hitta en tro som bär mitt i mina svårigheter?

Har jag misslyckats om jag inte klarar att leva ett strukturerat liv med bön och bibelläsning?

På Bibelns första sidor läser vi om hur Gud formade människan av jord. Gud blåste sin ande in i människan så att hon blev en levande varelse. Genom vår ande har vi som människor fått en särskild möjlighet att lära känna vår skapare. Det är denna *naturliga* kunskap om Gud som Paulus knyter an till när han möter filosoferna i Aten: "[H]an som själv ger alla liv och anda och allt [...] han är ju inte långt borta från någon enda av oss. Ty i honom är det vi lever, rör oss och är till, som också några av era egna skalder har sagt: Vi har vårt ursprung i honom."⁵

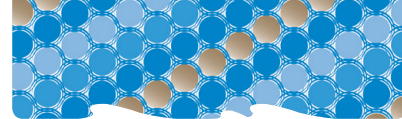
Men Gud har också uppenbarat sig på ett *särskilt sätt* genom historien så som vi finner den nedtecknad i Bibeln. Allra tydligast har han uppenbarat sig genom sin son, Jesus Kristus. För eftersom ingen någonsin har sett Gud har vi fått veta vem han är genom Jesus.⁶ I kyrkans tid har Gud sänt oss den helige Ande som ska vägleda oss till sanningen.

Oavsett hur världen har blivit efter syndafallet så älskar Gud världen. Gud har i sin stora kärlek och glada fantasi gjort oss olika med olika möjligheter

⁴ Se Christian A. Schwarz, Sätt färg på livet med Naturlig församlingsutveckling: Upptäck det som Gud har i beredskap för dig (Svenska Baptistsamfundet 2005).

⁵ Apostlagärningarna 17:25b, 27b–28.

⁶ Jfr Johannesevangeliet 1:18.

och uppgifter. Han är upphovet till kärleken, kraften (den helige Ande), utrustningen och målet. Vi är skapade till gemenskap med skaparen och i denna gemenskap finns meningen med livet.

Gud är god och han är alltings ursprung, ”ty i honom [Kristus] skapades allt i himlen och på jorden, synligt och osynligt, troner och herravälden, härskare och makter; allt är skapat genom honom och till honom”.⁷ Han vill att vi förvaltar allt detta i det godas tjänst, både för oss själva och för andra, med de förmågor och anlag vi har vid det aktuella tillfället och i förhållande till vad andra är och har.

Alla bibelberättelser som du möter i SKATTEN kan lära dig som ledare ännu mer om Gud. De kan bidra till din gudsbild. Under rubriken *Se Gud* kommer du också att få en del förklaringar till dessa berättelser, upplysningar som bidrar till förståelsen av texten. Även om både barn och ledare ska få ta del av berättelsen utan att den har uttolkats alltför mycket, finns det ju vissa sakupplysningar som hör till teologin, det vill säga ”läran om Gud”. Dessa upplysningar kan hjälpa oss alla att upptäcka nya betydelser i texten. Till exempel kastar det nytt ljus över texten om den barmhärtige samariern att få veta att judarna vanligen inte umgicks med samarierna. Att Jesus lyfter fram en man från ett annat folkslag som den gode hjälparen var provocerande för samtiden. Det kan kanske ge även oss ett nytt perspektiv på berättelsen?

Grundperspektivet *Se Gud* ska också hjälpa oss som ledare att förstå hur vi som ledare kan vara ledda av Gud, älska Gud, se på vår uppgift som en stor uppgift och hjälpa oss att upphöja Gud. Vi finns med i ett evigt sammanhang där vi får vara med och så frön – sprida budskapet om Guds rike.

Den viktigaste kontaktpunkten med Gud är bönen, men kunskap om och meditation över Guds ord är också viktiga. Det är att ”sträcka ut händerna mot Gud”. Vi människor är skapade med en grundläggande förmåga att prata ”bönespråk” med Gud. Utan en relation med Gud är vi på många sätt ensamma.

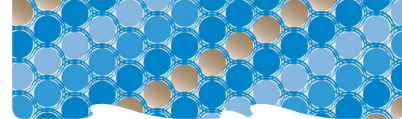
I det avseendet kan vi lära oss mycket av David. Han var absolut inte något dygdemönster – sett ur vårt perspektiv – men han var likafullt en ”man efter [Guds] sinne”.⁸ Varför? Mest sannolikt för att han delade sitt liv med Gud, i tro och lydnad.⁹ Det kunde vara i mötet med fiender, när han tyckte att Gud var långt borta, när han hade syndat, när han var sjuk, när han var rädlös, när han sörjde, när han var glad, när han spelade, när han var på flykt eller när han var i strid.

Emil i Lönneberga och hans vän drängen Alfred satt en gång i gröngräset i den varma solen efter ett uppfriskande dopp i sjön. De satt tätt intill varandra och sa inte så mycket. De bara fanns till bredvid varandra. Det var mer än nog just då. Och det var då som Emil kom med denna fantastiska beskrivning av vad han kände: ”Du och jag, Alfred!”

7 Kolosserbrevet 1:16.

8 Apostlagärningarna 13:22.

9 Apostlagärningarna 2:25, 13:22.

Tänk om vi oftare kan få ha denna upplevelse också tillsammans med Gud: ”Du och jag, Gud!” Eller: ”Du och jag, Jesus!” Vi får leva för Gud och tjäna barnen med detta unika förhållande i bakhuvudet, eller ännu hellre, i hjärtat. En djup existentiell gemenskap mellan barnet och Gud, oss och Gud och oss och barnet.

Se barnet

Hur har barnen i min söndagsskola det?

Vilken roll har hemmet i den kristna undervisningen?

Tror barn på ett annat sätt än vuxna?

Menade Jesus att barns tro är en förebild för oss vuxna?

Vilka egenskaper har barn som inte vuxna har?

Hur kan vi pedagogiskt sett utgå från barnet?

Jesus – barnens vän – sade:

”Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de.”¹⁰

”Och den som i mitt namn tar emot ett sådant barn tar emot mig.”¹¹

”Se till att ni inte föraktar någon enda av dessa små. Jag säger er att deras änglar i himlen alltid ser min himmelske faders ansikte.”¹²

Matt 18:1–12 innehåller för övrigt fantastiska ord om barnet som ”störst i himmelriket”, men också allvarliga ord till den som kanske gör sig skyldig till att leda dem bort från herden.¹³

Om vi letar i Bibeln hittar vi mycket – kanske överraskande mycket – om barns förhållande till Gud.¹⁴ Vi lyfter fram ytterligare ett par bibelställen: ”När överstepräster och de skriftlärda såg allt det märkliga han gjorde och hörde hur barnen ropade i templet: ’Hosianna Davids son’, blev de förargade och sade till honom: ’Hör du vad de säger?’ Jesus svarade: ’Ja, har ni aldrig läst orden: Barns och spädbarns rop har du gjort till en lovsång åt dig?’”¹⁵ ”[Jesus sade]: ’Jag prisar dig, fader, himlens och jordens herre, för att du har dolt detta för de lärda och kloka och uppenbarat det för dem som är som barn.’”¹⁶

I det sista citatet refererar Jesus till ”detta”. Det kan betyda att barnen har förstått att Guds rike är nära, något som staden Korasin och andra städer inte hade förstått trots Jesus mäktiga gärningar där (verserna 20–24). I vers 27 läser vi att ”ingen känner Sonen, utom Fadern, och ingen känner Fadern, utom Sonen och den som Sonen vill uppenbara honom för”. Det kan vi förstå som att Jesus vill uppenbara kunskapen om vår himmelske pappa

¹⁰ Markusevangeliet 10:14, Matteusevangeliet 19:14.

¹¹ Matteusevangeliet 18:5.

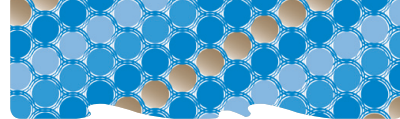
¹² Matteusevangeliet 18:10.

¹³ Jfr Matteusevangeliet 18:6.

¹⁴ Bara ordet ”barn” får 885 träffar på bibeln.se. Därtill kommer böjningar, sammansättningar och synonymer.

¹⁵ Matteusevangeliet 21:15–16.

¹⁶ Matteusevangeliet 11:25.

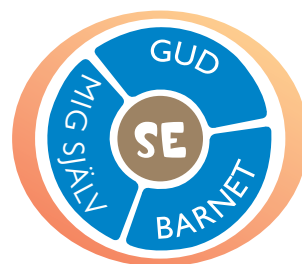

för barnen medan de ”lärdade och kloka” stänger både hjärtan och öron och reagerar med falsk rättfärdighet och harm.

Det har forskats en del om barns tro. Forskningen visar att barn har ett rikt andligt liv och ett naturligt förhållande till det gudomliga,¹⁷ men också att de har sin egen infallsvinkel i mötet med Bibelns berättelser.¹⁸ Deras möte med berättelserna visar även att barnet har olika åldersbestämda behov i sin gudsrelation. Denna kunskap om barnet hjälper oss att ännu tydligare se att söndagsskolan bör vara barncentrerad. Barnteologi och kunskap om barnet bör finnas med och påverka de pedagogiska teorier och traditioner vi använder oss av eller inspireras av. Dessa olika teorier och traditioner kommer du att lära dig mer om i de olika korta texter i SKATTEN som är märkta med *Se barnet*. Men vi vill också uppmuntra dig att studera dem närmare i de böcker och artiklar vi hänvisar till i fotnoterna. De centrala pedagogiska teorier och traditioner som SKATTEN bygger på och inspireras av är följande:

- narrativ pedagogik där undervisningen bygger på *berättelsen*
- Augustinus tankar om den inre läraren och kärlekens vishet (se *Barnet och Gud* i Verktyglådan)
- dialogbaserad pedagogik
- Sofia Cavallettis teorier om barns känsliga faser i gudsrelationen (se *Barns religiösa utveckling* i Verktyglådan)
- Howard Gardners teori om de nio intelligenserna (se *Det kreativa barnet* i Verktyglådan)

Vi har också valt att samla det vi anser vara de viktigaste tankarna från barnteologin och denna pedagogik i *SKATTENS åtta teser om barn och tro*. Vi anser helt enkelt att en söndagsskola som har fokus på dessa teser är en *bättre söndagsskola*. Det är en söndagsskola som är barncentrerad i det den gör och som skapar den bästa miljön för barnets lärande. Lär dig dem!

Att se barnen i söndagsskolan handlar också om att förstå deras vardag och att se hur det enskilda barnet har det och bry sig om det. Det kan även innebära att ingripa om vi misstänker att ett barn utsätts för övergrepp hemma (se under fliken *Diakoni* i Verktyglådan).

I SKATTEN har vi vidare fokuserat på den erfarenhet som säger att *föräldrarna* är barnets allra viktigaste lärare. I ledarmaterialet kommer du därför att få tips på hur familjen kan involveras och stöttas i undervisningen. Att se barnet gör vi i hög grad genom att se hemmet och stötta hemmet.

När vi arbetar med barnen i en församling ska och bör arbetet styras av att vi gör det för barnens skull. Traditionellt har det nog funnits en tendens att låta vår egen utgångspunkt, vår egen uppfattning och vårt eget intresse styra vad vi vill att barnen ska få del av – vad de ska uppleva, hur de ska uppföra sig, vad de ska lära sig, på vilket sätt de ska lära sig osv. Men om vi ska ta det utrymme och den status som barnet ges i evangelierna, liksom den mångfald som Gud har gett det, på allvar bör vi i mycket större utsträckning göra vårt bästa för att tjäna barnen *för barnets skull*.

¹⁷ Se till exempel David Hay & Rebecca Nye, *The Spirit of the Child. Revised edition* (Jessica Kingsley Publishers 2006).

¹⁸ Se Sofia Cavalletti, *Barnets religiöse potensial; beskrivelse av erfaringer med barn fra 3 til 6 år* (Inger Marit Brorson 2009).